

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

अथ सिद्धान्ततत्त्वविवेकस्यानुक्रमणिका ।

	पृष्ठे
मध्यमाधिकारः	१
स्पष्टाधिकारः	६१
त्रिप्रश्नाधिकारः	२४३
विम्बाधिकारः	३१५
छायाधिकारः	३४४
शृङ्गोन्नत्यधिकारः	३५७
उदयास्ताधिकारः	३८६
पर्वस्तम्भाधिकारः	४१६
चन्द्रग्रहणाधिकारः	४२०
सूर्यग्रहणाधिकारः	४४५
भ्रमहयुत्यधिकारः	५१२
पाताधिकारः	५३१
महाप्रश्नाधिकारः	५३६

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

सृष्ट्यादेः कदिनस्यान्तस्तावद्भूमिजनस्थितिः ।

तिथ्यादिव्यवहारोऽपि तद्गतोऽन्यत्र नो भुवि ॥ ८६ ॥

ग्रहाद्युक्तसृष्टिस्तु लङ्कार्धरात्रे

यथार्थाऽस्ति देवर्षिवह्नागमोक्त्या ।

ततः सृष्टिकालान्तरे कस्य (१) वक्त्रं

कथंचिन्न लङ्कोदयेऽर्केऽर्कवारे ॥ ८७ ॥

अहो विष्णुधर्मीत्तरं चापि सम्यङ्

न बुद्धं स्वमूलं म(२)हद्ग्रन्थकारैः ।

यतस्तत्र सृष्टिस्तु लङ्कार्धरात्रे

निबन्ता कथं तन्मते तत् कवक्त्रम् ॥ ८८ ॥

तथा च तडाक्यम् ।

“तत्र सूर्योच्चपातैः सममेव लङ्काधो दक्षिणोत्तररेखायां
नान्ते सर्व एव कल्पादावर्कदिने मौनमेषसन्निगा भवन्ति कल्पा-
वसाने च”—इति ।

विशेषशरणः ।

ब्रह्मदिनान्तादिति यावत् । ऊर्ध्वं परतो रात्रावपीति । स्वस्यात्मनः सृष्टि-
ग्रहादीनां संचालनकर्तृत्वम् । कल्पोक्तभगणपूर्वग्रन्थयाऽनुपपत्तेः । अतो
“दिनान्ते रव्यादीनुपसंहयं श्रेते” विधिरिति भास्कराचार्यकथनं
परास्तम् ।

(१) कस्य ब्रह्मणः ।

(२) महद्ग्रन्थकारैरिति सुप्रयोगः ।

(१) सर्वात्मः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्दिद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निदिद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्गत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वात्मः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नित्यत्वात् प्राणिसृष्टुर्ब्रह्म-
णोऽनित्यत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

वास्तवं नाद्यत्रमिदं मध्यार्कगतिकलोत्पन्नासवो भभ्रमश्चैक-
इति । अत्रेदमप्यवधेयम् । यदा मध्यार्कचिह्नं चलक्रान्तिवृत्ते चलितं
तदा चलक्रान्तिवृत्तमप्ययनांशगत्या चलितमिति । तच्चिह्नमेक-
दिनजायनांशगत्यूनयुक्तः (१) गतिकलातुल्यं (२) संपाततश्चलितमि-
ति । अत्यल्पामनिर्वाच्यां तामयनांशगतिं त्यक्त्वा केवलगत्युत्पन्नासु-
युक्ताश्चक्रकलातुल्यासवः सावनस्त्राहरीत्रासवोऽत एव भगवता सूर्ये-
णोक्ताः स्वसिद्धान्ते ।

(३) “कुदिनाद्यन्तसंपाताकृतो विषुवलिप्तिकाः ।

विशेषशरणः ।

कलोत्पन्नासुयुतैर्भगणकलातुल्यासुभिरेव व्यक्षकुत्ने निरक्षक्षितिजे नीयते
प्राप्यते तदा क्वहान्तः सावनदिनान्तः । एतावता गतिकलो-
त्पन्नासुयुतनाक्षत्रीघटीषष्ट्यसुतुल्ये वास्तवसावने मध्यमार्कः पठित-
दैनन्दिनीर्मध्यगतिकलाः प्रपूर्य निरक्षक्षितिजोदयतः पुनर्निरक्षक्षितिजे
उदेति न मध्यगतिकलातुल्यासुयुतषष्टिघट्यसुतुल्यकाले, तावतैव “क्षितिज-
संनिधिगे सति मध्यमः” एतत् स्वग्रहगणितोक्तं भास्करपद्यं संगच्छतेऽत
उदयान्तरमुचितमेवैतज्ज्ञात्वाऽपि कमलाकरभट्टोऽयनांशमात्रदुर्बलशरण
उदयान्तरखण्डनं वाक्प्रपञ्चैरेनाकरोदित्यग्रतो विलोक्यम् ।

(१) प्राक्पश्चादयनांशगतिवशात् ।

(२) चलसंपातश्चलितम् ।

(३) कुदिनादौ कुदितान्ते यौ संपातरूपावर्कौ ताभ्यामन्तरं संपाता-
कपोरन्तरमित्यर्थः । यत् यस्मात् कारणात् अल्पमनिर्वाच्यमतस्ते रावि-
मयाऽसवो मध्यगत्युत्पन्नासव एव विषुवलिप्तिका विषुवांशकला मताः
स्वीकृताः । अयनांशन्यविकारो न भवतीत्यर्थः ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्दिद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निदिद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखादिशशाङ्क-”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नित्यत्वात् प्राणिसृष्टुर्ब्रह्म-
णोऽनित्यत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसद् ध्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छैकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरग्रास्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्दिद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखादिशशाङ्क-”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नित्यत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनित्यत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्धयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्व्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्दिद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खाभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नियत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनियत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वात्मः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्धयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्व्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्द्विद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वात्मः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नियत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनियत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

* यातैष्यखण्डयोगार्धं यद्भोग्यं कल्प्यते त्वया ।

तदसद्येन सत् तत्र भुक्तमेवास्ति खण्डकम् ॥ १७६ ॥

विशेषशरणः ।

दिति विचार्य श्रीमान् भास्कराचार्यस्तथा भोग्यखण्डं स्थूलं स्व्यकरो-
द्यातः सा सूक्ष्मा भवेदतस्तादृशं भोग्यखण्डं स्पष्टभोग्यखण्डं
स्वीकृतवान्, न तद्भोग्यखण्डं स्फुटं किन्तु तत्साधितं फलं सूक्ष्म स्पष्ट-
मित्यर्थः । अतः “सिद्धभोग्ययुतिद्वारा”—इत्यादिना भट्टेन सादिग्धजनन-
यनयोर्धूलिः क्षिप्तेति ।

* अत्र विशेषः

अत्रायं शेषांशानामासन्नमानेन विलोमज्या कथं सिद्धयतीति न
जानाति ततो भास्करप्रकारं खण्डयति । आसन्नमानेन विलोमज्यानयनं
ततो यातैष्ययोः खण्डकयोर्विशेष इत्यस्योपपत्तिश्च—

कल्प्यते य-चलचापमानं यस्य जीवा=ज्याय । तदा च-तुल्यचाप-
वृद्धौ (ज्याय) अस्यास्तात्कालिकी गतिरभीष्टा, च-युतय-चापज्या
= ज्या(य + च) । द्वयोज्ययोरन्तरम् = ज्या(य + च) - ज्याय
= ज्यावृद्धिः । त्रिकोणमित्या ज्यावृद्धिः

$$१ \text{ कोज्या } \left\{ य + \frac{च}{२} \right\} \cdot ज्या \frac{च}{२} \\ = \frac{\quad}{त्रि}$$

य-चापस्य च-गतौ जीवाया गतिरियमतः च-भक्ता जाता य-चापस्य
रूपगतौ जीवागतिः ।

$$२ \text{ कोज्या } \left\{ य + \frac{च}{२} \right\} ज्या \frac{च}{२} \text{ कोज्या } \left\{ य + \frac{च}{२} \right\} ज्या \frac{च}{२} \\ = \frac{\quad}{त्रि. च} = \frac{\quad}{त्रि} \times \frac{च}{२}$$

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

कर्णास्तथोक्तास्त्रिगुणाग्रगास्ते ।

कृत्वाऽथ मन्दश्रवणाग्रगांस्तान्

यद्दोःफलं श्रुत्यनुपातजं तत् ॥ २६१ ॥

आ(१)द्योदितं दोःफलमेव नाशे

कृते समत्वाद्गुणहारयोः स्यात् ।

इत्थं हि धृष्टाः प्रवदन्ति तुच्छं

मतं तदीयं प्रतिभाति यस्मात् ॥ २६२ ॥

कर्णाग्रदोर्ज्यान्त्यफलज्यकाख्य-

हतौ तु हारस्त्रि-(२)गुणो गृहीतः ।

नो मन्दकर्णो मृदुदोःफलार्थः-

मित्युक्तयुक्त्यैव हि तन्निरासः ॥ २६३ ॥

कर्णानुपातादिह दोर्ज्यकाया-

अपि स्फुटत्वं परिकल्प्य चैवम् ।

यद्दोःफलं तत्समसूक्ष्मरूप-

फलज्यकायामिह मे क्षतिर्न ॥ २६४ ॥

विशेषशरणः ।

क्रियते तदाऽधिकाऽर्थतो भूकेन्द्रात् कक्षावृत्तीयमध्यग्रहोपरिगतं सूत्रं प्रति-
वृत्ते यत्र लगति तस्मादुच्चावधिचापम् ।

(१) कर्णत्रिज्ययोर्गुणहरयोस्तुल्यत्वान्नाशविति ।

(२) मन्दकर्णसमकर्णे कर्णाग्रीवा केन्द्रज्या तदा स्पष्टान्त्यफल-
ज्यसमकर्णे केति जातं दोःफलमत्र त्रिज्याग्रहणमयुक्तमिति ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

अथ त्रिप्रश्नाधिकारः ।

१ पृष्ठ खाली

दिग्देशकालाः सकलोपयुक्ता
विनेश्वरं यात्र * विदन्ति तज्ज्ञाः ।

ज्ञातुं च तान् गोलसुसूक्ष्मरोत्या
त्रिप्रश्नसंज्ञं गणितं प्रवच्मि ॥ १ ॥

वाधिताऽपि परगोलजसंस्था
स्वीकृता निजवृत्तौ † समसूत्रे ।
तेन भूमिखगभानिलगोला-
भैकमेव परिकल्प्य सुगोलम् ॥ २ ॥

लाघवात् तदुदरस्थितसूक्ष्म-
क्षेत्रजातगणना सुधियोह्या ।
चेत् ‡ परार्थमिह धातुमयानि
वंशजान्यथ दृढानि सुधीभिः ॥ ३ ॥

मण्डलानि च सुसूक्ष्मशलाका-
सम्भवानि विरचय्य विधेयम् ।

* विशेषशरणः ।

यत् विना तज्ज्ञा ईश्वरजिज्ञासव ईश्वरं न जानन्ति समाधि-
ग्रहणेऽपि दिग्देशकालानामावश्यकत्वात् ।

† विशेषशरणः ।

‘स्ववलये’ इति पाठोऽसंदिग्धः ।

‡ विशेषशरणः ।

चेद्यदि परार्थं भिन्नगोलार्थमभिलाषेति शेषः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

ग्रहोक्ततांशः क्षितिपृष्ठगानाम् ॥ ४६ ॥

त्रिज्या कुखण्डेन गुणोद्भूता
यत्कर्णेन कुच्छन्नगुणः स तस्य ।
चापं तु कुच्छन्नमिति स्वगर्भ-
पृष्ठान्तरे दृग्दृतिजा लवास्ते ॥ ४७ ॥

द्युज्यागुणाऽऽप्ता त्रिगुणेन कक्षा
स्पष्टा तथाऽऽप्तं गुणितं सुखार्थम् ।

गजाधनेत्रे-२८८ रयुतं १०००० * पलानि
प्रत्यग्नमाद्गर्भकुजात् स्वभूजम् ॥ ४८ ॥
गतिलिप्तानवत्यंशोऽथ वा स्थूलं पलात्मकम् ।
गर्भभूजात् पृष्ठभूजं तैर्ग्रहोऽस्त्यनिलभ्रमात् ॥ ४९ ॥
मिथस्तिर्यक्स्योरैक्याच्चतुर्दिक्षु स्थिताश्च ये ।
समसंज्ञाश्च ते कोणास्तद्विज्ञा विषमाभिधाः ॥ ५० ॥
त्रिज्यावृत्तत्रयोत्पन्नं यस्य कोणत्रयं भवेत् ।
विषमं त्रिभुजं तत् स्यात् त्रिज्यावृत्तचतुष्टयात् ॥ ५१ ॥
चापरूपभुजैस्तत् स्याच्चतुर्भिश्चतुरस्रकम् ।

* विशेषशरणः ।

स्पकक्षा = $\frac{\text{क. द्यु.}}{\text{त्रि}} \text{ अथ भूज्या } \frac{१}{२} = ८००, \text{ अतः कुच्छन्नपलानि}$

$\frac{३६०० \times ८००}{\text{स्पकक्षा}} = \frac{२८८ \times १००००}{\text{स्पकक्षा}} \text{ अत उपपन्नम् ।}$

+ विशेषशरणः ।

$\frac{\text{गक}}{१५} = \text{कु. कलाः । यदि विषुवद्वृत्तोऽस्तदा षड्भिर्भूतास्ताः}$

$\text{पलानि} = \frac{\text{गक}}{१५ \times ६} = \frac{\text{गक}}{९०} \text{ अतः स्थू. कु. पलानोत्पन्नम् ।}$

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

येद्वालमध्यं किल तद्भुवाख्यमित्थं मिथो गोलविदा प्रकल्प्यम् ।
 परापमः स्याद्विषुवांशकोटिरिष्टापमः स्याद्ब्रह्मा च कोटिः ॥८२॥
 अत्रापि साध्या विषुवांशकास्ते स्वेष्टापमात् तत्परमापमोक्त्या ।
 जातांशकैर्हीनस्वनन्दभागा ये चान्यथा ते विषुवांशकाः स्युः ॥८३॥
 भमण्डलं चापमण्डलं तद्यच्चायनाख्यं त्वयनाख्यमेव ।
 यद्याम्यसौम्यं वलयं च नाड्यः ह्यं त्रिराशिद्युगुणोत्थचापम् ॥८४॥
 परापमो भूविषुवाख्ययोगध्रुवोद्भवेष्टाख्यदृतावभीष्टा ।
 क्रान्तिस्तथा खेटभुजांशकास्ते भुजांशका मध्य इहास्ति मध्यः ॥८५॥
 (१) परापमात् सज्जनितो भुजाग्रे खेटापमो योऽत्र स एव चोक्तः ।
 परापमानां विषुवांशकानामपि द्युजीवांशगतो भुवात् प्राक् ॥८६॥
 अत्रैकपूर्णपमजापमाच्च विलोमतोऽन्यः परमापमः स्यात् ।
 अतो बुधानां विषुवांशकानां ज्ञानं सुबोधं गणितप्रकारैः ॥८७॥
 इष्टापमज्याकृतिवर्जिताया दोज्याकृतेर्मूलमवाप्यते तत् ।
 त्रिभज्यकाष्ठं द्युगुणेन भक्तं लब्धस्य चापं विषुवांशकाः स्युः ॥८८॥
 ग्रहस्य कोटिज्यकया विनिर्ग्री त्रिज्याहृता द्युज्यकयाऽऽप्तचापम् ।
 लवादिकं तद्वियुताश्च स्वाङ्का ज्ञेया बुधेन्द्रैर्विषुवांशकास्ते ॥८९॥
 त्रिभद्युमौर्व्या गुणिता द्युमौर्व्योद्धृता भुजज्याप्तफलस्य चापम् ।
 ते वा भवेद्युर्विषुवांशकाश्चेच्चलग्रहोऽत्राद्यपदस्थितोऽथ ॥ ९० ॥
 द्वितीयपादे तु तदूनखाष्टेन्दवस्तृतीये खगजेन्दुयुक्ताः ।
 पदे चतुर्थे खरसाग्निशुद्धा अजाख्यतद्गोलजसन्धितः स्युः ॥९१॥

(१) वि० श०—परमाल्पद्युज्याचापमिह परापमः कल्पितस्त-
 स्माज्जनित उत्पन्नो भुजाग्रे यः खेटापम इष्टाख्यः स एव प्राक् इत-
 र्पूर्वं भुवात् “भुव खमध्यं परिकल्प्य”त्यादितो विषुवांशकानां कल्पि-
 तानां परापमानां य इष्टापमो द्युजीवांशगतो व्यक्षोदयलवज्याचाप-
 तुल्य इति ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

सायनग्रहरादयोभ्यो विषुवांशज्ञानार्थं सारणी ।

[illegible]

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्दिद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखवर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्गत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखादिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नियत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनियत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

षड्विंशतिमितेऽक्षंशे ।

[illegible]

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसद् ध्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

एवमिष्टोत्क्रमज्या चेत कुजान्नेम्यां च ते लवाः ।

देयास्तदग्रजा जीवा तत्कुजान्तोऽङ्गुलानि कौ ॥ ४०३ ॥

उत्क्रमज्या भवेदत्र यदि साध्या स्वदेशजा ।

(१) परक्रान्त्युत्क्रमज्याघ्नी लम्बज्या त्रिज्ययोद्धृता ॥ ४०४ ॥

फलोनलम्बमौर्वी स्यात् स्वस्थानेऽत्यल्पयष्टिका ।

स्वदिग्लवोनलम्बज्या स्थूला वाऽत्यल्पयष्टिका ॥ ४०५ ॥

(२) अत्यल्पया तथा भाज्याः खखाङ्काः ९०० स्यात् पराधिकम् ।

तदङ्गुलैश्च सा दीर्घा मुखेऽर्धाङ्गुलविस्तृता ॥ ४०६ ॥

अग्रे (३) त्वङ्गुलविस्तारा कार्या केन्द्राच्च लम्बवत् ।

(१) वि० श०—अस्यैवाधिकारस्य २९८ तमेन श्लोकेन दिनम-

ध्ययष्टिः—ज्यालं— $\frac{\text{उज्याक्रा} \times \text{ज्यालं}}{\text{त्रि}}$ यथा यथा द्वितीयखण्डमधिकं तथा
दिनमध्ययष्टिरल्पेत्यतः लय—ज्यालं— $\frac{\text{उज्यापक्रा} \times \text{ज्यालं}}{\text{त्रि}}$ अत्र स्वल्पान्तरात्

उज्यापक्रां=३०. लय—ज्यालं— $\frac{३० \times \text{ज्यालं}}{३०}$ ज्यालं— $\frac{\text{ज्यालं}}{१०}$ षष्टिव्यासार्धे जी-
वाः पठिताः सन्ति ततस्त्रिंशद्व्यासार्धे इति ।

(२) वि० श०—याऽत्यल्पा यष्टिः सा यन्त्रे केन्द्रतो दत्त्वा तदग्रे गता
ज्यारेखा तुरारिपरिधौ यत्र लग्ना ततः केन्द्रावधि त्रिंशत्, एवमेकं
जात्यं तत्सजातीयं यन्त्रे कुजविन्दुत ऊर्ध्वाधरसमानान्तरा रेखा
यत्र वर्धितपूर्वक्षेत्रे कर्णरेखायां लग्ना ततः केन्द्रावधि बृहदेतत्
क्षेत्रम् । अत्र बृहत्क्षेत्रकर्णः— $\frac{३० \times ३०}{\text{लय}}$ अत्र लय इत्यल्पयष्टिः । फल=

$\frac{९००}{\text{लय}}$ पराधिकं पट्टीप्रमाणमिति ।

(३) वि० श०—४०६ तमश्लोकस्योत्तरार्धे 'मुखेऽर्धाङ्गुलविस्तृता'
इति मुखेऽग्र एव पुन 'अग्रे त्वङ्गुलविस्तारा' इति पाठस्थाने 'आदाव-
ङ्गुलविस्तारा' इति युक्तः प्रतीयते । आदौ मूले । संरस्वतीभवनस्थे
प्राचीनलिखितपुस्तकेऽपि तथैव विवृतः पाठोऽतः प्राचीनसमयादे-
व तत्पाठस्य स्थिरत्वान्नाद्यावधि कस्यापि तत्र मनोयोगो जात इति ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

नीलाम्बरं सर्वजनप्रसिद्धं

यत् तस्य केन्द्रं क्षितिगर्भ एव ।

भगोलपृष्ठोर्ध्वगतं सदैव

संदृश्यते भूमिगतैः सुवृत्तम् ॥ ५४ ॥

यत्रानिशं तारकखेचरेन्द्रा-

श्वैकत्र संस्था इव भान्ति यान्तः ।

स नीलगोलः किल दर्शनार्थं

भस्वचराणां विहितोऽम्बरस्थः ॥ ५५ ॥

नीलं विना स्थान्नयनाभिघातो

नीलं परं दर्शनयोग्यमस्मात् ।

नृदृष्टिमूत्रान्तरगं च विम्ब-

गोलस्य खण्डं किल विम्बसंज्ञम् ॥ ५६ ॥

नृदृष्टिचिह्नात् खगविम्बगोल-

केन्द्रं तु तद्गर्भजदृष्टिमूत्रम् ।

तद्विम्बगोलस्य च पृष्ठभागे

स्पृष्टं समन्तान्नृदृष्टिमूत्रम् ॥ ५७ ॥

तन्मार्गवृत्तं परिधिस्तु विम्बे

तद्विस्तृतिं विम्बमिति वदन्ति ।

तत्पृष्ठजं दृष्टिमूत्रमुक्तं

यतश्च तत्पृष्ठविलम्बमस्ति ॥ ५८ ॥

तद्विम्बगोलस्थसुपृष्ठयोगो

यत्रास्ति तद्विम्बजगोलगर्भात् ।

यदन्तरे तत्खगविम्बगोल-

व्यासार्धतुल्यं भुजसंज्ञकं स्यात् ॥ ५९ ॥

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

रश्म्यन्तरे संस्थितदृश्यविम्बस्वरूपमेवास्ति महत् तथाऽल्पम् ।
दृग्योग्यनीलाम्बरगोलसंस्थं संदृश्यते भूमिगतैः सुवृत्तम् ॥ १०४ ॥

खमध्यसंस्थेऽल्पतरं सदैव महत्
तथा स्वक्षितिजस्थिते स्यात् ।
तदन्तरे दृष्टिवशाद्विचित्रं
तत्रैकरीत्या गणितं प्रवच्मि ॥ १०५ ॥

त्रिप्रश्नरीत्या खगविम्बगोल-
गर्भोद्भवं पृष्ठभवं च तावत् ।
कार्यं हि दृक्पृष्ठमिह ग्रहज्ञैः
सुसूक्ष्मविम्बानयनप्रवीणैः ॥ १०६ ॥

(१)कुखण्डखेटश्रवणौ तु यस्य
भुजौ च तस्यास्ति महीप्रमाणम् ।
स्याद्गर्भदृक्सूत्रमिहास्य लम्बो
गर्भीयलम्बस्त्ववधे च तत्र ॥ १०७ ॥

(१)वि० श०-स्वकक्षास्थविम्बकेन्द्रे भूगर्भपृष्ठाभ्यां सूत्रे विम्ब-
कर्णगर्भदृक्सूत्रे भूव्यासार्धं चेत्येतन्निभुजे गर्भदृक्सूत्रं भूमिमितरौ
भुजौ प्रकल्प्य अवाधालम्बाः साध्याः । अवलम्बो गर्भीयलम्ब
इति । अथ भूपृष्ठादेव ये दृग्वृत्तधरातलीये विम्बस्पर्शरेखे ते खस्वस्ति
कासन्नदूरत्वात् कमादूर्ध्वाधःपृष्ठसूत्रे । ततो विम्बव्यासार्धं गर्भ-
दृक्सूत्रं चोर्ध्वपृष्ठसूत्रमिति त्रिभुजमथ गर्भपृष्ठदृक्सूत्रे चाधो
वर्धिते पूर्वसाधितो लम्बश्चाप्यूर्ध्वाधः पृष्ठदृक्सूत्रावधि वर्धित-
त एवमत्र गर्भपृष्ठदृक्सूत्रान्तरस्य संस्कारार्थं भुजसंज्ञा । एवं
भकक्षावधि स्पर्शरेखान्तरमानीय ततस्त्रिज्याग्रे यच्चापमानं तदेव
विम्बमानं तदर्धस्थाने गर्भीयपृष्ठसूत्रं न गच्छति किन्तु तदर्धस्थानं
केन्द्रं प्रकल्प्य यद्वृत्तं तदेव नक्षत्रगोलीयदृश्यवृत्तमिति खस्वस्ति-
कान्यस्थाने न भवितुमर्हतीति विज्ञानामप्रतः स्पष्टम् ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

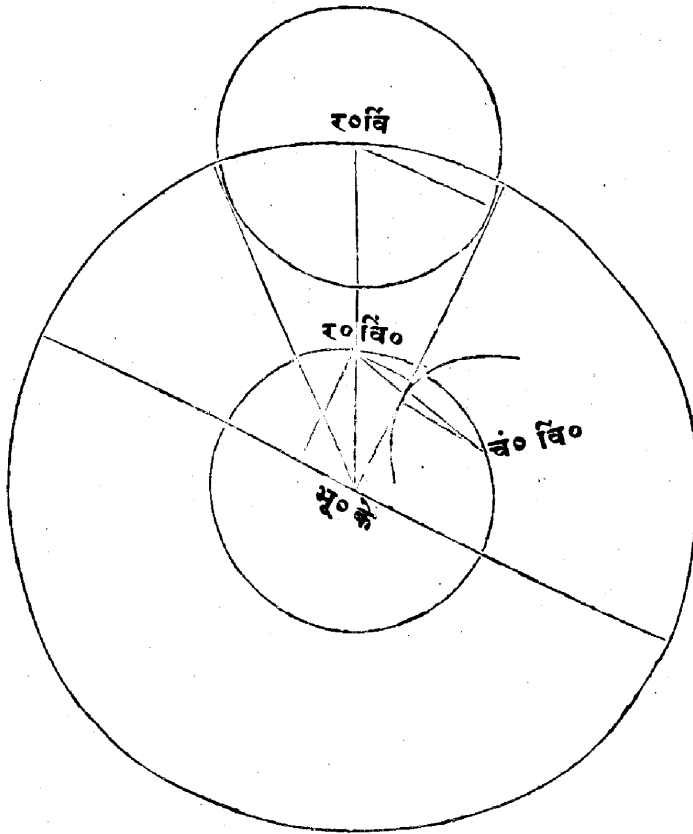
सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

कुगर्भदृक्सूत्रवशेन(१)मानैक्यखण्डदर्शनम् ।

नो केन्द्रसूत्रस्थितनेमिजात

इत्थं च ते द्वे अपि दृष्ट्ययोग्ये ॥ १४८ ॥

स्वदृग्गुतौ दृक्तनुनेमिजैक्यं हित्वैव तद्गोलसुषृष्टयोगात् ।

यैः स्वीकृतं विम्बदलैक्यरूपं केन्द्रान्तरं तन्न हि दर्शनार्हम् ॥ १४९ ॥

चन्द्रकर्णं भकर्णारूपं रविकर्णं खगस्य च ।

कर्णं च कल्पयित्वाऽर्कखगदृक्सूत्रकादिभिः ॥ १५० ॥

(१) वि० श०-निम्नस्थक्षेत्रं प्रयोजनवशाद्देखा वर्धायतुं शक्यन्ते ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

नैवान्यथेत्थं किल विम्बसूक्ष्म-

दृक्क्षेत्ररीत्या सुधिया विचार्यम् ॥ १५९ ॥

एवं यदा नीचभसंस्थितोऽर्कः स्वोच्चेऽथ तद्राशिग एव चन्द्रः ।

तदा सदा तद्वलयाकृतेश्च नूनं बुधेन्द्रैः (१) परमत्वमूह्यम् ॥ १६० ॥

तद्गर्भदृक्चिह्नवशाच्च पृष्ठ-

दृक्चिह्नरीत्याऽपि परत्वमेव ।

विचित्रदृक्चिह्नवशात् कथं चि-

न्न ज्ञायते विम्बभवं पुरोक्तम् ॥ १६१ ॥

आसन्नत्वात् कुपृष्ठाच्च मध्ये तीव्राः करा रवेः ।

दूरस्थत्वात् तदन्यस्मिन् प्रभावोऽल्प इति स्फुटम् ॥ १६२ ॥

अथ ज्योतिर्मयं खेटविम्बं यददृश्यतेऽल्पकम् ।

तददृग्दोषात् सदा तस्य न्यूनत्वे त्वधिकं च तत् ॥ १६३ ॥

इत्थं तृतीयभेदोत्थः सूक्ष्मतत्त्वं विजानता ।

रविणा नियमो बद्धस्ततस्तदनुगैश्च सः ॥ १६४ ॥

अथ ग्रहविम्बवशेन नक्षत्रविम्बज्ञानम् ।

यद्गं च यत्खेटसमं भगोले

संदृश्यते योजनखेटविम्बम् ।

भकर्णनिघ्नं निजकर्णभक्तं

तव स्याद्भविम्बं किल योजनाद्यम् ॥ १६५ ॥

परं तु यद्यत्र विहाय कर्णं

कृतं च दृक्सूत्रवशादिदं चेत् ।

ततोऽपि तत् सूक्ष्मतरं च बोध्य-

मेवं भविम्बे सति खेटविम्बात् ॥ १६६ ॥

(१) वि० श०-नाचस्थरवविम्बं बृहत्तममुच्चस्थविधोर्विम्बं लघुतममतस्तदन्तरं परममिति ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

ग्रहोत्थदृक्सूत्रस्वयोमाचिह्ने

यतोऽस्यवश्यं स्वचरो नृदृश्यः ॥ १७३ ॥

यदृष्टिसूत्रे स्वचरोऽस्ति दृश्यो

यः खेऽथ तं पश्यति नान्यदृष्ट्या ।

एवं नरा दृग्द्वयसूत्रभेदाद्-

दिग्वैपरीत्यादवलोकयन्ति ॥ १७४ ॥

इति श्रीकमलाकरविरचिते सिद्धान्ततत्त्वविवेके विम्बाधिकारः ।

अथ छायाधिकारः ।

यैर्यैर्भवेदृक्किरणावरोधस्तैस्तैस्तु सूर्यस्य करावरोधः ।

भवेदवश्यं यदि चाण्तरस्थं दृगर्कयोस्तत् किल तर्ह्यदृश्यम् ॥ १ ॥

विम्बं रवेस्तत्र नृणां तदर्क-

कराश्च तद्वन्न लगन्ति यस्मात् ।

अतः स्वतः सिद्ध इहान्धकारो

दृग्गोचरोऽर्कस्य करावरोधात् ॥ २ ॥

यावान् करावरोधेन व्यक्तो यः करमध्यगः ।

विस्तारायामतस्तावान् द्वेयो भासंश्चकोऽत्र सः ॥ ३ ॥

अर्कतो योऽल्पको गोलस्तच्छायाविस्तृतिर्भूतम् ।

उत्तरोत्तरमल्पा स्यादधिकस्याधिका स्मृता ॥ ४ ॥

यथाऽर्काल्पकुगोलस्य छायादैर्घ्यं प्रसाधितम् ।

तथैव ग्रहविम्बीयगोलभादैर्घ्यमानयेत् ॥ ५ ॥

ग्रहस्य यद्योजनमण्डलार्धं

ग्रहार्कविम्बान्तरसूत्रनिघ्नम् ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

पृष्ठद्वसूत्रतश्चायं न हि सिद्ध्यति सूक्ष्मतः ॥ ६६ ॥
 यतः कुपृष्ठभागाद्यद्विम्बगोलस्य मध्यगम् ।
 गर्भद्वसूत्रकं तत् स्यादत्रैवं तस्य साधनम् ॥ ६७ ॥
 दृक्शङ्कुदृग्ज्ययोर्विर्गयुतिमूलं भवेदिह ।
 गर्भद्वसूत्रकं तत् स्यात् तद्वर्गाच्च विशोधयेत् ॥ ६८ ॥
 अर्कविम्बीयगोलस्य व्यासार्धकलिकाकृतिम् ।
 तन्मूलं पृष्ठद्वसूत्रं कुपृष्ठाद्विम्बपृष्ठगम् ॥ ६९ ॥
 तन्मितं तन्मते नैव यच्च तत्पक्षतोऽस्ति तत् ।
 कक्षास्थानात् कथं चिन्न स्वीयभूपृष्ठगं भवेत् ॥ ७० ॥
 सुसूक्ष्मार्थं प्रवृत्तानामुचितं तत् कथं भवेत् ।
 अतस्तस्योर्ध्वदेशस्थकिरणायोगतस्त्वह ॥ ७१ ॥
 तच्छायानयनं दुष्टं दृष्टरश्मिबहिर्गतम् ।
 किं च विम्बोर्ध्वदेशस्तु खमध्येऽस्ति यदा तदा ॥ ७२ ॥
 अभावस्तन्मते भायाः कदाचिन्मध्यतः स च ।
 प्राकूपश्चात् स भवेदित्थं नैवमानयनं क्वचित् ॥ ७३ ॥
 शुद्धले नतभागाश्चेद्विम्बार्धाल्पा रवेस्तदा ।
 तत्र विम्बोर्ध्वदेशस्तु द्विवारं हि खमध्यगः ॥ ७४ ॥
 दिनार्धेऽर्कनताभावे विम्बार्धाल्पनतेऽपि वा ।
 मध्यादुभयतो यस्माद्विम्बार्धनतसम्भवः ॥ ७५ ॥
 खमध्ये विम्बकेन्द्रं चेच्छाया नैवास्ति नुः सदा ।
 तदीया सम्भवो भायाः कथं तद्भापसाधनम् ॥ ७६ ॥
 या च उद्गोतितः छाया सा च किंदिग्भवा स्मृता ।
 शङ्कुक्षात् सर्वविम्बोर्ध्वदेशानां च समत्वतः ॥ ७७ ॥
 परस्परविरोधेन तदेकानिश्चयात् किल ।
 अभाव एव तद्भायाः स्वीकार्यस्तत्र धीमता ॥ ७८ ॥

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

प्रजायते(१)दृग्बलनं हिमांशोः ।

अपूर्वशुक्लादिगतस्य चेन्दोः

सुसूक्ष्मवृद्धेऽस्तकुजोर्ध्वसंस्थे ॥ ११० ॥

अत्रैकदिकत्वे प्रथमान्ययोर्हि

यदाऽधिकोऽन्यः प्रथमात् तदा स्यात् ।

तदाद्यदिक्स्थं च तदन्यथात्वे

सर्वत्र तत् स्यात् प्रथमान्यदिक्स्थम् ॥ १११ ॥

अथोक्तशुक्लेन विहीनिताः षड्-

हारोऽमुना षट्कृतितो यदाप्तम् ।

द्विष्टं च हारोनयुतं तदर्धे

स्यातां क्रमादत्र विभास्वभाख्ये ॥ ११२ ॥

षडङ्गुलव्यासदलेन वृत्तं

कार्यं च षड्रामलवाङ्कितं तत् ।

मध्येऽस्य(२)दृग्मण्डलरूपरेखा-

(१) वि० श०-दिग्बलनं दृग्बलनमेकमेव ।

(२) वि० श०-शुक्लैश्चतुर्विचारावसरे चन्द्रोपरिगतं दृग्वृत्तं षडङ्गुलव्यासार्धवृत्ते ऊर्ध्वाधरेति पूर्वापरा रेखा तदुपरि लम्बरूपा रेखा याम्योत्तरेति दिग्निमित्ये शुक्लपक्षे पश्चिमकपाले दिग्मण्डलसूत्रमूर्ध्वं पूर्वचिह्नमधश्चिह्नं प्रत्यगिति कृष्णदले पूर्वकपाले तत्प्रातिलोम्यं विज्ञेर्विचार्यम् । श्रीभास्कराचार्येणापि परिलेखे “दोमूलेऽर्कः शशिदिशि भुजः” इत्यादिना दृग्वृत्तसितवृत्तोत्पन्नकोणमानार्थं यत्नः कृतः । तत्समये सितवृत्तस्य नामग्राहमपि चर्चा नासीत् तथा विम्बान्तरसूत्रस्यापि परन्तु “चन्द्रस्य योजनमयः श्रवणेन” इत्यतः संस्कार आनीतो विम्बान्तरसूत्रार्थमेव । अत्र पूर्वापरा चन्द्रश्रुतिः कल्प्या तत्र शङ्कुभुजयोः स्पष्टत्वाद्यत् क्षेत्रं प्रदर्शितं तत्र स्पष्टशङ्कुः पूर्वापरा तथा याम्योत्तरधरातले तत्प्रमाणान्तरे वा या परिलेखबुद्धिरागताऽत्रैव त्रुटिरप्यनर्त्तते ॥ ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

तदा नृदश्यमण्डलं हिमद्युतेर्न चोज्ज्वलम् ।
 यथेन्दुविम्बकेन्द्रतोऽन्तरेण चिह्नमकर्जम् ॥ १२२ ॥
 भवेच्च तद्दिशि ध्रुवं सिताभिधे च मण्डले ।
 तदुज्ज्वलं तथा भवेद्यथोक्तशुक्लमानतः ॥ १२३ ॥
 सिताख्यमण्डलं यदा भवेच्च दृष्टिमण्डलम् ।
 तदेन्दुयाम्यसौम्यके समं च शृङ्गकद्वयम् ॥ २२४ ॥
 नृदृष्टिसंमुखं भवेदिदं समास्ति संमतम् ।
 कुजोर्ध्वगेन्दुमण्डले त्वधःस्थदृष्टिचिह्नतः ॥ १२५ ॥
 सितं भवेदिह ध्रुवं विलग्नदृष्टिमण्डले ।
 यदा तु दृक्सिताख्ययोर्विभेद एव तत्र वै ॥ १२६ ॥
 अधःस्थदृष्टिचिह्नतः सिताभिधं यथोर्ध्वगम् ।
 तथा सितं तदूर्ध्वगं तथैव शृङ्गमूर्ध्वगम् ॥ १२७ ॥

तिर्यग्जाते दृष्टतितः सिताख्ये

तद्वृत्तजैक्येन्दुवशाद्यदस्ति ।

ऊर्ध्वाधरत्वं खलु शृङ्गयोश्च

स्वस्थं न तद्भास्करपारिलेख्यात् ॥ १२८ ॥

यत्रोर्ध्वशृङ्गाग्रकदृङ्गतांशा(१)विम्बाधिकाः स्युस्तदधःस्थितस्य ।
 शृङ्गाग्रकस्याथ तदेव तत्र दृष्टतगोर्ध्वाधरशृङ्गयुग्मम् ॥ १२९ ॥

दृष्टतजोर्ध्वाधरताऽत्र या सा

कुजोर्ध्वगेन्द्रकैवशाददृश्या ।

कुजादधःस्थे तु रवौ कुजोर्ध्व-

विधौ तु सा नैव भवेत् कथं चित् ॥ १३० ॥

(१) वि० श०—नायं भास्कराचार्याशय इत्येतदर्थं पृ० ७६तम
 क्लोक्तस्था टिप्पणी विलोक्या ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

तत्रेन्दुगोले रविचिह्नचन्द्र-

केन्द्रान्तरं यत् सितसंज्ञवृत्ते ॥ १३७ ॥

स्फुटं रवीन्द्रोर्विवरं श्रुतिः स्यात्

तथाऽर्कचिह्नाच्छशिकाक्षिकायाम् ।

चन्द्रस्य भोगावधि चास्फुटं त-

चन्द्रार्कयोः स्याद्विवरं तु कोटिः ॥ १३८ ॥

तदन्तरे स्याच्छशिबाणरूपो

भुजस्तदित्थं किल चापजात्यम् ।

एवं स्वमध्याच्छशिनिम्बकेन्द्रं

यावद्दृग्गुत्थे बलये स्फुटारूपाः ॥ १३९ ॥

नतांशिकाः स्याच्छ्रवणो(१) भट्ट-
तुल्याख्यवृत्ते कथिताऽत्र कोटिः ।

दक्षेपवृत्ताच्छशिनिम्बकेन्द्रं

यावच्च दक्षेपधनुः स्फुटारूपम् ॥ १४० ॥

भुजस्तदित्थं किल चापजात्य-

माद्यान्ययोरानयनाय योग्ये ।

स्वल्पान्तरात् ते ऋजुमूत्रजात्ये

मत्वा रवीन्द्रोर्निकटस्थितत्वात् ॥ १४१ ॥

स्वल्पान्तरत्वादबहूपयोगात्

प्रसिद्धभावाच्च बहुप्रयासात् ।

(१) वि० श०—भवृत्तं कान्तिमण्डलं तत्तुल्यं तत्समानान्तरं शरकोटिव्यासार्धवृत्तं तत्र कोटिरिति लघुवृत्तीयं कोटिचापं मत्वा वस्तुतश्चापजात्यं न भवितुमर्हतीत्युच्चैरुद्घोषयता भट्टेन स्वकथना-
वसरे तत् स्वीक्रियते ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वात्मः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्धयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्व्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलग्नादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्द्विद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वात्मः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नित्यत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनित्यत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वात्मः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्धयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्व्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्द्विद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखवर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्गत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वात्मः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खात्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नियत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनियत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

दृग्वृत्तगोक्तस्फुटसंज्ञका च

क्रान्तिश्चरान्सादि ततः स्वदेशात् ॥ १२३ ॥

कृत्वा ग्रहस्योन्नतनाडिकाः स्व-

द्युरात्रियातैष्यभवाः प्रसाध्याः ।

(१)केन्द्रे त्रि(२)भाल्पे द्युगतं खगस्य

षड्भाल्पके खेचररात्रिशेषम् ॥ १२४ ॥

षड्भाधिके रात्रिगतं तथैष्यं

दिनस्य चाङ्गाभ्यधिके तु नूनम् ।

तथैव साध्ये दिनरात्रिमाने

खेटर्क्षयोस्तद्गणितप्रसिद्धौ ॥ १२५ ॥

सिद्धे गते स्वोन्मितितो विद्युद्धं

तद्गम्यमूहं किल तस्य सिद्धौ ।

तत्स्वोन्मितेः शोध्यमिदं तु यात-

मित्यं द्युरात्रिप्रभवं गतैष्यम् ॥ १२६ ॥

स्वार्कास्तकालोद्भवषड्भयुक्ता-

दर्काच्च रात्रिद्युजशेषयाते ।

लग्नं धनर्णं गदितप्रकाराद्-

ग्रहोदये स्यादुदयाख्यलग्नम् ॥ १२७ ॥

(१) वि० श०—“लग्नोन्नितं सत्रिभखेचरेन्द्रं केन्द्रम्” इत्याद्येनाभ्यैवाधिकारस्य ४२ तमश्लोकेन केन्द्रे कल्पिते जिनाल्पाक्षांशदेशे क्षितिजासन्ने दोषोऽतो वित्रिभं तात्कालिकरविग्रहं च ततो यत् केन्द्रं तद्वशात् सर्वमवगन्तव्यम् ।

(२) वि० श०—त्रिभाल्पे इत्यत्र वित्रिभखलाग्नान्तरसंस्कृतं त्रिभं खड्गं नवभं च शीघ्रफलार्थपदकल्पनावत् कल्प्यमन्यथाऽऽपत्तिर्बुद्धिमद्भिर्विवेचनीया ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसद् ध्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

दृक्सूत्रसंस्थौ भवतः कुभेन्दु

भूपृष्ठदेशेऽपि यतः सदाऽतः ।

स्यात् पूर्णिमान्ते ग्रहणं सुधांशो-

नैवं रवेर्दर्शविरामकाले ॥ ६ ॥

रवेश्च तत् स्यात् स्फुटदर्शकाले

सोऽत्र स्फुटो लम्बनसंस्कृतो यः ।

दृक्सूत्रसंस्थौ रविशीतरश्मी

यतः स्फुटे दर्शविरामकाले ॥ ७ ॥

विधोः पर्वान्तकालश्चेद्रात्रौ सूर्यस्य चेद्दिवा ।

विलोक्यं ग्रहणं तत्रान्यथाऽप्यत्र स्थितेर्वशात् ॥ ८ ॥

उदीरितं यद्ग्रहणे रवीन्दो-

स्तितौ पुनर्लम्बनवत् स्फुटत्वे ।

श्रीजिष्णुजार्यैर्नतकर्म तत्र

युक्तिं न पश्यामि परां खगोले ॥ ९ ॥

इति श्रीकमलाकरविरचिते सिद्धान्ततत्त्वविवेके

ग्रहणसम्भवाधिकारः ।

अथ चन्द्रग्रहणाधिकारः ।

अथात्र षड्भान्तरितौ लवाग्रै-

स्तुल्यौ स्फुटौ सूर्यविधू यदा स्तः ।

स पूर्णिमान्तोऽस्त्वसकृत् स एव

चन्द्रग्रहार्थं प्रथमं प्रसाध्यः ॥ १ ॥

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

आद्योनितं तत्क्षितिभागपृष्ठ-

मन्त्यं च तद्भूसदृशेन निघ्नम् ॥ ३२ ॥

कुभाग्रपृष्ठेन हृतं फलज्या

स्याद्वाऽन्त्यसंज्ञं तु भुजेन निघ्नम् ।

कर्णेन भक्तं हि फलज्यकैव

स्याद्योजनैः सा त्रिगुणेन निघ्नी ॥ ३३ ॥

भक्तेन्दुकर्णेन फलस्य चापं

द्वित्रं कुभाव्यास इहेन्दुगोले ।

कक्षास्थलिप्तामयचापरूपः

स्वग्रा(१)ल्लिप्तामयपङ्क्तिसंस्थः ॥ ३४ ॥

सद्गोलजक्षेत्रमुसुक्ष्मरीत्या

सूर्याच्च षड्भान्तरितः सदैव ।

तद्विम्बकेन्द्रं तु तदर्धचिह्ने

यदर्कगत्य भ्रमतीन्द्रकाष्ठाम् ॥ ३५ ॥

या भाऽऽहतोर्ध्वाधरमध्यसूत्रात्

पूर्वेस्तु तिर्यग् घृजुसूत्ररूपा ।

पूर्वोदितात् सूक्ष्मतरां कुगर्भात्

तां चेन्दुकर्णान्तरितां वदामि ॥ ३६ ॥

आद्योक्तस्थूलभाकोटावियं कर्णस्वरूपिणी ।

अतः कर्णगुणाऽऽद्योक्तकुभा कोटिहृता स्फुटा ॥ ३७ ॥

(१) वि० श०—चन्द्रग्रहणे स्वग्राह्यचन्द्रस्तस्य लिप्तामयी क-
लात्मिका या पङ्क्तिः कक्षा तद्गतश्चापात्मको भूभाव्यासो भवति
किन्तु नैतावता भूभाविम्बेन चन्द्रविम्बस्पर्शमोक्षौ भवेतां सा चन्द्र-
कक्षाऽधःस्थेति ज्योतिर्विदामतिरोहितस् ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

तद्विधाय तत्सूत्रं रविविम्बगोलभूगोलपृष्ठयोर्यत्र स्पृष्टं तत्र क्रमेण रविभूसंज्ञे चिह्ने कार्ये ।

अथ तच्च सूत्रं मध्यसूत्रे यत्र स्पृष्टं तत्र भूच्छायाग्रचिह्नम् । रविविम्बगोले तद्रोलपृष्ठकेन्द्राद्रविचिह्नान्तरेण यद्भुजं तद्रविवृत्तमेवं भूगोले भूवृत्तमपि । तदेवं रवि वृत्तान्निःसृता भूवृत्तस्पृष्टा रविकिरणा मध्यसूत्रे संमिलितास्त एव भूच्छायास्वरूपसिद्ध्यर्थं नेतरा इति सिद्धम् । रविविम्बगोलेन्द्राद्रविचिह्नपर्यन्तं रविविम्बगोले व्यासार्धं बृहद्भुजो मध्यसूत्रे रविविम्बगोलकेन्द्राद्भूच्छायाग्रचिह्नपर्यन्तं बृहत्कर्णस्तद्वर्गान्तरपदरूपा रविचिह्नाद्भूच्छायाग्रचिह्नपर्यन्तं पृष्ठसूत्रे बृहत्कोटिरिति बृहत् क्षेत्रम् ।

अथान्यानि तत्सजातीयानि क्षेत्राणि । कुगर्भाद्भूचिह्नपर्यन्तं भूव्यासार्धं भुजो मध्यसूत्रे कुगर्भभूभागयोरन्तरं कर्णस्तद्वर्गान्तरपदं कुभाग्रपृष्ठसूत्रखण्डं कोटिः । एवं कुगर्भात् भूवृत्तचिह्नपर्यन्तं भूव्यासार्धं कर्णस्ततो मध्यसूत्रावधि भूसदृशसंज्ञिका कोटिर्मध्यसूत्रे तयोरन्तरं भुजः । एवं भूसदृशं भुजो भूवृत्तात् कुभाग्रावधि कुभाग्रपृष्ठसूत्रखण्डं कर्णो मध्यसूत्रे तयोरन्तरं कोटिः । एवं कुभाग्राच्चन्द्रगोलावधि कुभाग्रपृष्ठसूत्रखण्डमन्त्यसंज्ञं कर्णस्ततश्चन्द्रगोलस्थितकुभाविस्तारखण्डस्य ज्या भुजो मध्यसूत्रे तदन्तरं कोटिः । एवमत्र सर्वानयनसिद्ध्यर्थं तत्सजातीयं प्रमाणक्षेत्रम् । उक्तबृहद्भुजे इनावनीव्यासार्धन्तरं भुजो मध्यसूत्रे रविकर्णः कर्णस्तद्वर्गान्तरपदं भूकेन्द्राद्भूपृष्ठसूत्रसमानान्तरालसूत्रं कोटिः । तथा कुगर्भात् तद्विजातीयमपि क्षेत्रमिदं भूकेन्द्राद्भूव्यासार्धं भुजश्चन्द्रकर्णः कर्णस्तद्वर्गान्तरपदं भूपृष्ठाच्चन्द्रगोलावधि कुभाग्रपृष्ठसूत्रखण्डमाद्यसंज्ञं कोटिः । इयं कुभाग्रपृष्ठसूत्राद्विशोध्य शेषमन्त्यसंज्ञं स्यात् ।

अथ कुभानयनसिद्ध्यर्थमनुपातः । कुभाग्रपृष्ठसूत्रकर्णे भूसदृशं भुजस्तदाऽन्त्यसंज्ञकर्णे क इति चन्द्रगोलस्थकुभाविस्तृतेर्यस्य ज्या

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

तदत्र पूर्वं परमं प्रकल्प्य

ततोऽनुपातात् कृतमिष्टकाले ।

तत् स्यात् ततोऽप्यल्पतरं हि

तस्माद्भूपृष्ठचिह्ने तु तदुक्तीत्या ॥ २८ ॥

कृतं च तन्न्यूनतरं हि दृष्टि-

तुल्ये तु वृत्ते सुतरां तदल्पम् ।

प्रत्यक्षसिद्धे त्वधिके कथं त-

न्मध्यस्थबुद्ध्या सुधिया विचार्यम् ॥ २९ ॥

दृक्तुल्ये परमं त्यक्त्वा तद्गर्भे स्वीकृतं तु यैः ।

ततोऽनुपाततश्चेष्टकालजं तन्न सत् कृतम् ॥ ३० ॥

यदुक्तं च सदा स्वल्पं पृष्ठजाद्गर्भलम्बनम् ।

गर्भपृष्ठजात्याभ्यां शृणु तत्र सुवासनाम् ॥ ३१ ॥

कर्णद्वक्सूत्रके भानोः कोटिकर्णौ तु ग(१)र्भजे ।

पृष्ठजे कर्णकोटी स्तः कुखण्डं तु तयोर्भुजः ॥ ३२ ॥

कोटिकर्णैक्ययोस्तत्र युतिः स्याच्च यथायथा ।

गर्भस्थभुजकोट्यैक्यपृष्ठश्रुतिभुजैक्ययोः ॥ ३३ ॥

युतिः कुकेन्द्रजा तद्वज्जासयोः संयुतिर्भुवि ।

कार्या समीकृतायां च दृक्चिह्ने क्षितिपृष्ठगे ॥ ३४ ॥

गर्भजं पृष्ठजान्न्यूनमित्थं(२) प्रत्यक्षतः स्फुटम् ।

(१) वि०श०—गर्भक्षितिजस्थरविगते इत्यतो “गर्भजौ” इति प्राचीनपाठोऽरोचकः ।

(२) वि०श०—स्वसमयानुसारक्षेत्रस्थित्या प्रत्यक्षता भट्टेन प्रदर्शिता, इदानीं तु पृष्ठजां रविकर्णाल्पां कोटिं गर्भकाटी रविकर्णसमायां भूकेन्द्रे संमील्यैव स्थाप्यते चेत् रखागणितप्रथमाध्यायस्य षोडशी प्रतिज्ञैव पृष्ठलम्बनमधिकमिति स्फुटं ज्ञापयति ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

दृश्यो हि दृग्वृत्तगतो यतोऽस्मात्
 सिद्धं भगोलस्थितदृष्टिवृत्ते ॥ ४४ ॥
 दृग्गर्भसूत्रान्तरतश्च सम्यग्
 (१)दृग्लम्बनं तस्य स्वगस्य तद्धि ।
 यद्वा भवक्रस्थितखेटभांशे
 नेयं कुगर्भादुजुमूत्रमेकम् ॥ ४५ ॥
 तथा द्वितीयं किल दृष्टिचिह्नाद्-
 ग्रहस्य गोले विवरं तयोर्यत् ।
 दृग्गण्डले दृष्टिविलम्बनं(२) तत्
 स्यात् स्वीयकक्षास्थितखेचरस्य ॥ ४६ ॥
 यद्गर्भयोगे प्रथमं दृगुत्थं
 विलम्बनं तत्कलिकान्तरेण ।
 खगः स्वभांशात् पुरतोऽस्ति तत्र
 सदैव तस्मान्नतभागका ये ॥ ४७ ॥
 ते स्वाद्यदृग्लम्बनकेन युक्ता-
 स्तत्कालजाः खेटनतांशकाः स्युः ।
 नैव द्वितीयस्वविलम्बनात् ते
 तद्योगसिद्ध्यर्थमिहेति केचित् ॥ ४८ ॥
 इत्थं ग्रहास्तोदयभूजगे यत्
 ततोऽधिकं दृष्टिसमे(३) परं स्यात् ।
 अनन्तरं तत् त्वपचीयमानं
 खमध्यसंस्थे खचरे त्वभावः ॥ ४९ ॥

(१) वि० श०—एतदेवाद्यं दृग्लम्बनम् ।

(२) वि० श०—एतदेव द्वितीयं दृग्लम्बनमिति ।

(३) वि० श०—दृष्टक्षितिजे दृक्कुतल्यवृत्त इति ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

दृक्सूत्रचिह्नस्थकदम्बदृग्जे

दृत्ते तयोर्भेदवशाद्भचक्रे ।

विलम्बनं स्पष्टतरं प्रदृष्टं

तयोर्भेदे तदभाव एव ॥ १४० ॥

सोऽर्कं भवेद्वित्रिभलग्नतुल्ये

नूनं न याम्योत्तरलग्नतुल्ये ।

लग्नास्तयोर्मध्यभचक्रदेशः

स चार्कतन्त्रेऽस्ति हि मध्यलग्नम् ॥ १४१ ॥

तद्भाषितार्थग्रहणात् खलगाद्-

यत् स्वीकृतं लम्बनकं न तत् सत् ।

जानन्ति ये वासनया न सौरं

वृथैव शास्त्रव्यसनं हि तेषाम् ॥ १४२ ॥

ननु तर्हि कथं सूर्यसिद्धान्ते रविणोदिता ।

उक्तदृक्षेपदृग्गत्योर्मध्ययोः स्फुटता पुनः ॥ १४३ ॥

मध्याङ्गारुयं तु चेन्नैव खाङ्गं लम्बनसाधने ।

नतांश्चाहुःकोटिज्ये इत्यादिवचनेन सा ॥ १४४ ॥

इत्याहुस्तन्न यत्(१) खाङ्गसिद्धे ये च नतोन्नते ।

मध्यमे ते च विज्ञेये स्फुटे वित्रिभलग्नजे ॥ १४५ ॥

अतोऽर्कवचनस्यार्थो ये च दृक्षेपदृग्गती ।

स्फुटे ते बाहुकोटिज्ये प्रोक्ते वित्रिभनम्रजे ॥ १४६ ॥

दृग्दृत्तवित्त्रिभाङ्गोत्थनतोन्नतलवज्यके ।

दृक्षेपदृग्गती स्पष्टे वाऽर्कस्यार्थ इति ध्रुवम् ॥ १४७ ॥

अतो दृक्षेपसिद्ध्यर्थं ग्राह्यं खं वित्रिभं तु तत् ।

मध्यलग्नार्कविश्लेषज्यकासाधनहेतवे ॥ १४८ ॥

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छैकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

चिह्ने तत्संज्ञयैवात्र प्रसिद्धे भवतश्च ते ।
युतौ दृक्सूत्रचिह्नस्थं चन्द्रचिह्नं भवेद्यतः ॥ १६२ ॥
अतो दृक्सूत्रचिह्नस्पृक् सूत्रं भूगर्भतः कृतम् ।
रविगोलान्तर्गं यच्च गर्भसूत्रं च तद्भवेत् ॥ १६३ ॥
इनेन्द्रोरत्र दृग्गतेऽन्तरं दृग्गर्भसूत्रयोः ।
तदेव भूगर्भजयोः सूत्रयोरन्तरं किल ॥ १६४ ॥
दृष्टिसूत्रान्तराभावाद्युतिकालो भवेत् तयोः ।
तत्र चेन्द्रर्कविवरं दृष्टं यद्गर्भसूत्रजम् ॥ १६५ ॥
घटीस्वरूपसमयद्वारा योगप्रसिद्धये ।
तद्धि योग्यमतस्तत् स्याद्गर्भदृक्सूत्रमध्यगम् ॥ १६६ ॥
यथा तथा बुधैः प्रोक्तं लम्बनं युतिसिद्धये ।
रवीन्द्रोरन्तरं तस्माल्लम्बनं युतिजं स्मृतम् ॥ १६७ ॥
क्रान्तिदृग्गतेयोरैक्ये त्विदमुक्तं भवेत् तयोः ।
भेदेऽप्येकग्रहस्यात्र सिद्धिः स्याच्च तथोच्यते ॥ १६८ ॥

भट्टतद्वज्रण्डलयोरभेदे

यत्रेन्दुबाणो न भवेच्च तत्र ।

दृग्जैकसूत्रस्थितयोरिनेन्द्रोः

स्यात् संयुतिर्मण्डलकेन्द्रजाता ॥ १६९ ॥

सत्त्वेऽपि बाणस्य तयोर्विभेदे

यत्रान्यदिग्बाणनती समे स्तः ।

तत्रापि सैवोक्तयुतिः कदम्ब-

वृत्ते तु दृक्सूत्रगतेऽन्यथा स्यात् ॥ १७० ॥

यदा भचक्रस्थितचन्द्रचिह्न-

मिनैकदृक्सूत्रगतं ततो वा ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

दृग्वृत्तगोक्तस्फुटसंज्ञका च

क्रान्तिश्चरान्सादि ततः स्वदेशात् ॥ १२३ ॥

कृत्वा ग्रहस्योन्नतनाडिकाः स्व-

द्युरात्रियातैष्यभवाः प्रसाध्याः ।

(१)केन्द्रे त्रि(२)भाल्पे द्युगतं खगस्य

षड्भाल्पके खेचररात्रिशेषम् ॥ १२४ ॥

षड्भाधिके रात्रिगतं तथैष्यं

दिनस्य चाङ्गाभ्यधिके तु नूनम् ।

तथैव साध्ये दिनरात्रिमाने

खेटर्क्षयोस्तद्गणितप्रसिद्धौ ॥ १२५ ॥

सिद्धे गते स्वोन्मितितो विद्युद्धं

तद्गम्यमूहं किल तस्य सिद्धौ ।

तत्स्वोन्मितेः शोध्यमिदं तु यात-

मित्यं द्युरात्रिप्रभवं गतैष्यम् ॥ १२६ ॥

स्वार्कास्तकालोद्भवषड्भयुक्ता-

दर्काच्च रात्रिद्युजशेषयाते ।

लग्नं धनर्णं गदितप्रकाराद्-

ग्रहोदये स्यादुदयाख्यलग्नम् ॥ १२७ ॥

(१) वि० श०—“लग्नोन्नितं सत्रिभखेचरेन्द्रं केन्द्रम्” इत्याद्येनाभ्यैवाधिकारस्य ४२ तमश्लोकेन केन्द्रे कल्पिते जिनाल्पाक्षांशदेशे क्षितिजासन्ने दोषोऽतो वित्रिभं तात्कालिकरविग्रहं च ततो यत् केन्द्रं तद्वशात् सर्वमवगन्तव्यम् ।

(२) वि० श०—त्रिभाल्पे इत्यत्र वित्रिभखलाग्नान्तरसंस्कृतं त्रिभं खड्गं नवभं च शीघ्रफलार्थपदकल्पनावत् कल्प्यमन्यथाऽऽपत्तिर्बुद्धिमद्भिर्विवेचनीया ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

न्यूनं च तन्मानदलैक्यतश्चेज्-

ज्ञेयं बुधैस्तद्ग्रहजं समग्रम् ।

भानुग्रहोक्त्याऽथ तदन्यथा स्या-

दसम्भवो भेदजयोगकस्य ॥ ५९ ॥

मध्यस्फुटोर्ध्वाधरखेचरेष्वो-

र्दिगैक्यतोऽधःस्थबृहज्जरश्चेत् ।

मध्येषुदिक्स्थोर्ध्वगदिश्यधःस्थो-

ऽन्यथाऽन्यदिश्यूर्ध्वखगात् सदैव ॥ ६० ॥

विम्बान्तरार्थं मध्येषु ग्राह्यौ गर्भयुतौ सदा ।

युती द्वे अप्यभिमतं कदम्बीये फलप्रदे ॥ ६१ ॥

अत्र स्वभान्तरवशात् खगयोर्यथोक्त-

युक्त्या विलम्बनमथावनतिं गृहीत्वा ।

खेटान्तरे किल तयोर्विवरं स्वनुद्ध्या

यैः कालितं निजकृतौ तदसन्नितान्तम् ॥ ६२ ॥

यस्माद्धि गर्भजयुतौ विहितं न तत् स्यात्

तत्कालजं नरदुग्धवमत्र किं तत् ।

ऊर्ध्वस्थभान्तरविलम्बनहीनितस्व-

नम्रांशकाश्रिततदूर्ध्वगखेचरे स्यात् ॥ ६३ ॥

एवं हि यत्र विहितं किल तत् सदा स्यात्

तद्विन्नकालजमयोग्यमिहास्वकीयम् ।

यस्मादधोमुखनृदकृप्तिगर्भसूत्र-

भेदस्वरूपविहितान्न हि तन्मते(१)ऽन्यत् ॥ ६४ ॥

(१) वि० श०-दृग्गर्भसूत्रयोरधःकक्षायां लम्बनमन्याख्यमेव तद्युक्तं नेति । ततो यद्युत्थादि तदपि युक्तं नेति तदेव कृतं ततोऽन्य-
दभिन्नं तत्र मुनीश्वरग्रन्थे न किमपीति ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

दृग्वृत्तगोक्तस्फुटसंज्ञका च

क्रान्तिश्चरान्सादि ततः स्वदेशात् ॥ १२३ ॥

कृत्वा ग्रहस्योन्नतनाडिकाः स्व-

द्युरात्रियातैष्यभवाः प्रसाध्याः ।

(१)केन्द्रे त्रि(२)भाल्पे द्युगतं खगस्य

षड्भाल्पके खेचररात्रिशेषम् ॥ १२४ ॥

षड्भाधिके रात्रिगतं तथैष्यं

दिनस्य चाङ्ग्राभ्यधिके तु नूनम् ।

तथैव साध्ये दिनरात्रिमाने

खेटर्क्षयोस्तद्गणितप्रसिद्धौ ॥ १२५ ॥

सिद्धे गते स्वोन्मितितो विद्युद्धं

तद्गम्यमूहं किल तस्य सिद्धौ ।

तत्स्वोन्मितेः शोध्यमिदं तु यात-

मित्यं द्युरात्रिप्रभवं गतैष्यम् ॥ १२६ ॥

स्वार्कास्तकालोद्भवषड्भयुक्ता-

दर्काच्च रात्रिद्युजशेषयाते ।

लग्नं धनर्णं गदितप्रकाराद्-

ग्रहोदये स्यादुदयाख्यलग्नम् ॥ १२७ ॥

(१) वि० श०—“लग्नोन्नितं सत्रिभखेचरेन्द्रं केन्द्रम्” इत्याद्येनाभ्यैवाधिकारस्य ४२ तमश्लोकेन केन्द्रे कल्पिते जिनाल्पाक्षांशदेशे क्षितिजासन्ने दोषोऽतो वित्रिभं तात्कालिकरविग्रहं च ततो यत् केन्द्रं तद्वशात् सर्वमवगन्तव्यम् ।

(२) वि० श०—त्रिभाल्पे इत्यत्र वित्रिभखलाग्नान्तरसंस्कृतं त्रिभं खड्गं नवभं च शीघ्रफलार्थपदकल्पनावत् कल्प्यमन्यथाऽऽपत्तिर्बुद्धिमद्भिर्विवेचनीया ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

तद्वर्गयोर्योगपदेन भक्ता

त्रिज्या गुणघ्नी त्वपमज्यका स्यात् ।

चापं भवेत् क्रान्तिरिमां विदित्वा

चरासबोऽप्यत्र विदां सुबोधाः ॥ २७ ॥

अक्षांशवित् क्रान्तिगुणं विदित्वा

जानाति शङ्कुं नतकालमानम् ।

यस्तीक्ष्णरश्मौ सममण्डलस्ये

बुधाश्च तं कल्पकमामनन्ति ॥ २८ ॥

त्रिज्याऽपमज्याहतिरक्षजीवा-

भक्ता नरः स्याच्च ततोऽस्य दृज्या ।

सा त्रिज्यकाघ्नी विहृता द्युमौर्व्या

तच्चापलिप्ता नतजासवः स्युः ॥ २९ ॥

पलप्रभा(१)लम्बगुणाक्षजीवा-

योगं विदित्वा पलभावबोधः ।

(२)“कर्णस्य वर्गात् द्विगुणाद्विशोधये”-

(१) अत्र विशेषः ।

त्रिज्यावर्गाद् द्विनिष्ठाच्च युतिवर्गोऽधिको यदा ।

नात्र सिद्धिरतो ब्रूने नवीनां सुगमक्रियाम् ॥

*त्रिज्याविहीनेष्टयुतिं पलप्रभां

प्रकल्प्य साध्ये पललम्बजीवके ।

तद्योगहीनेष्टयुतिं पलप्रभां

प्रकल्प्य साध्याऽसकृदेवमक्षभा ॥

(२) वि० श०—श्रीमद्भास्कराचार्यस्य लीलावती श्रीमत्कमलाकरभट्टकण्ठलघ्नेत्याश्चर्यम् ।

* वि० श०—ग्रन्थोक्तप्रकारवद् वासना सुगमा ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

एवं यथा वित्रिभलग्नतुल्ये

रवावभावोऽस्ति विलम्बनस्य ॥ ९५ ॥

तथैव दृगलम्बसमे रवौ तु

विलम्बनाभाव इहेति बोध्यम् ।

मध्ये त्रिभोनाभ्रविलग्राभिन्न-

मेकं हि दृगलम्बकसंज्ञमेव ॥ ९६ ॥

स्वबुद्धितो मध्यविलग्नरूपं

प्रकल्प्य चार्कोदितशास्त्ररतिया ।

कृतं स्फुटं लम्बनकं त्वनार्य-

भटैस्तु तन्नादरणीयमार्यैः ॥ ९७ ॥

चेत् पराशरसंमत्या कृतं सोऽर्काच्च चाधिकः ।

अत उक्तः कलेरेव योग्यः सोऽनृतभाषणात् ॥ ९८ ॥

सवासनं बहूनां च संमतं तदुपेक्ष्य च ।

युक्त्या सिद्धैकसंमत्या स्वीकुर्वन्त्यधमा इह ॥ ९९ ॥

पराशरो नरः कश्चित् पराशर इवोदितः ।

अनृतं गणितं येन कल्पितं स्वोक्तजातके ॥ १०० ॥

नृकल्पिताः पद्धतयोऽपि तासु

परायुषोऽप्यस्त्यधिकं लवायुः ।

नः काप्यतोऽलीकमनार्षमार्यै-

स्त्याज्यं तु दुःसाध्यतदादृतं हि ॥ १०१ ॥

महर्षिभिः स्वीयकृतौ निरुक्ता

लगांशतुल्या रविसंख्यका ये ।

भावाः समा एव सदा फलार्थं

ग्राह्यास्त एव ग्रहगोलविद्धिः ॥ १०२ ॥

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

अजस्रमिन्द्रकपरिभ्रमोऽयं

निवार्यते केन स नैव बुद्धः ।

यद्ब्रह्मणा तत्सजनं त्विदं यत्

तदर्थवादात्मकमेव सर्वम् ॥ २३६ ॥

उक्तान्यशुद्धिं परिकल्प्य यः स्यात्

समुद्यतः कृद्वकसंग्रहार्थम् ।

खिलत्वतस्तद्व्यभिचारतश्च

कचित् स च क्लिश्यति मूढबुद्धिः ॥ २३७ ॥

एवं च यत्राधिकमासशेषं वर्गीकृतं व्येकपिदं दशासम् ।

वर्गो भवेत् तत् त्वधिमासशेषं वदेदिति प्रश्नसदुत्तरं तु ॥ २३८ ॥

यावत्तावत् कल्प्यमत्राधिशेषं कार्या शेषप्रक्रियाऽनेकवर्णात् ।

तुल्यौ पक्षौ संविधायाद्यपक्षमूलं यावत्तावदेकं परस्य ॥ २३९ ॥

दशघ्नवर्गीकृतकालकस्य

सरूपकस्याथ कृतिप्रकृत्या ।

मूले प्रसाध्ये विहितं यदस्ति

ज्येष्ठं कनिष्ठं परिकल्प्य शुद्धिम् ॥ २४० ॥

प्रश्नद्वयोक्ताद्वणितप्रकारा-

दिहापि साध्या गणकैः स्वतुष्ट्यै ।

यथोचितं सौरदिनप्रमाणं

तथाऽधिमासप्रमितिस्ततः स्यात् ॥ २४१ ॥

उक्तं शिरोमणौ चैवमुद्दिष्टमधिशेषकम् ।

यदर्थभ्रमिता भ्रान्ता अद्याप्यज्ञा भ्रमन्ति हि ॥ २४२ ॥

“उद्दिष्टं कुट्टके तज्ज्ञैर्ज्ञेयं निरपवर्त्तनम् ।

व्यभिचारः कचित् कापि खिलत्वापत्तिरन्यथा”(१)इति॥२४३॥

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्दिद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नित्यत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनित्यत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरग्रास्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्धयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्दिद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निदिद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखादिशशाङ्क-”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नित्यत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनित्यत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

धनर्णक्षेपकखण्डकाभ्यां

सरूपकोदाहरणस्य सिद्धौ ।

तयोः स्वयोः क्षेपवशात् खिलत्वं

सर्वत्र चाज्ञैः कथमादृतं तैः ॥ २८९ ॥

सरूपवर्णद्वयवर्गपक्षे

त्ववर्गकैकप्रकृतौ खिलत्वम् ।

असम्भवाऽज्येष्ठपदस्य चाज्ञा

इत्थं वदन्तो नितरां निरस्ताः ॥ २९० ॥

रूपान्वितौ वर्णजवर्गजाङ्का-

ववर्गवर्गौ च तयोस्तु वर्गम् ।

पदोपपत्त्यै प्रकृतिं प्रकल्प्य

तं चाखिलं पक्षमिह ब्रुवन्ति ॥ २९१ ॥

अवर्गजां तां प्रकृतिं प्रकल्प्य

खिलं च तं पक्षमुदाहरन्ति ।

अमूलदो मूलद एक एव

पक्षो न दृष्टः कुहचिद्विरुद्धः ॥ २९२ ॥

अतः खलैर्भूषणदानमुक्तं

यत् तत् सतां दूषणमेव वेद्यम् ।

भावेऽप्यभावश्च तदादृतोऽयं

पदस्य तज्ज्ञैर्वहुधाऽत्र चिन्त्यः ॥ २९३ ॥

यत्र क्षेपोऽज्ञे खण्डे धनर्णे तत्र दर्शितम् ।

सरूपेणान्यवर्णेन तुल्यं ह्रस्वं च ते यदा ॥ २९४ ॥

धने तत्र च तद्भ्रस्वासिद्ध्या सिद्धिः कथं भवेत् ।

उक्तोदाहरणस्याथ तदर्थं गणक(१) शृणु ॥ २९५ ॥

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसद् ध्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरग्रास्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्व्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्दर्दिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गाद्रिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्द्विद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्याद्रि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्गत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खाभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नियत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनियत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

याव. त्रिव ? त्रिनभाव ?
 भाव ? अत्र वर्गद्वारागुणभजने ओजान्तपरि-
 धिवर्गः कर्णवर्गगुणस्त्रिज्यावर्गभक्तो जातः स्वैकरूपपरिधिवर्गः
 याव. ओव ? ओव.भाव ? अयं यावद्वर्गसम इति समच्छेदीकृत्य छेदग-
 भाव ?

मेकृते जातौ पक्षौ याव ओव ओव.भाव ? अत्र समीकरणाद्यथोक्तमेवोप-
 याव. भाव ? ५०

पत्रम् ।

एवं एकरूपपरिधिस्त्रिज्यागुणः कर्णभक्तः स्पष्ट इत्योजान्तपरि-
 धिः सौरोक्त एवैकस्तत्कर्णयोरभेदात् । युग्मान्तजौ तु द्वौ तत्कर्णभे-
 दात् । श्रीरत्रिणा स्वल्पान्तरात्तद्योगार्थरूप एक एवादृतः । षष्टित्रि-
 ज्याप्रमाणेनात्र परिधिषष्ठांशोऽन्त्यफलज्याऽस्ति ।

अत्र कर्णानुपातजनितमेव मन्दफलं वास्तवं भवतीति मनसि निधाय “मृदुदो
 फलस्य चापं बुधा मन्दफलं वदन्ती”ति भास्करोदितां रीतिं निराकरोति कमला-
 करः । तत्र “तद्गुणे भुजकोटिज्ये भगणांशविभाजिते । तद्भुजज्याफलधनुर्मानन्दं
 लिप्सादिकं फल”मिति सौरीयमन्दभुजफलचापरूपमन्दफले विशंवादं दृष्ट्वा सौरोक-
 मतमण्डनायैवैकरूपं मन्दपरिधिं प्रकल्पितवन्तो धीविभवसम्पन्ना आचार्यवराः ।
 अथादेतदुक्तं भवति । पाठपठितान्त्यफलज्याव्यासार्धवृत्तपरिधिस्त्रिज्यातुल्ये कर्णः ।
 इष्टस्थाने तु तत्रत्यमन्दकर्णवशेन परिधिरेव स्फुटीकृतः सूर्येण । तेन मन्दफलान्य-
 नेऽपि कर्णानुपातजनितमेव मन्दफलं वास्तवं सौरसम्मतं स्यादिति समाधत्ते कम-
 लाकरः । तत्र समोचीनम् । तादृशार्थग्रहणे सौरीयपठितपरिधौ बाधकत्वात् । अ-
 ग्रिमग्रन्थे विशंवादत्वाच्च ।

वस्तुतो विचार्यमाणे ग्रहाणां दीर्घवर्तुले परिभ्रमणात् तेषां मन्दफलं नोक्तयु-
 क्त्या समागच्छति । तदर्थं ह्येका श्रेढी समुत्पद्यते यत्र श्रेढ्याः प्रथमपदग्रहणे
 स्वल्पान्तरत्वात् मृदुदोः फलचापरूपमेव मन्दफलं सिद्धयतीत्येतदर्थं मदीया शिरो-
 मणौ स्पष्टाधिकारे प्रमा दर्शनीया । किमत्र ग्रन्थबाहुल्येनेति विद् ।

(१) चलांशैः सुसंस्कारितस्येति । अत्र स्वभुक्तिः स्वसावनान्तर्गता
 ग्राह्या । शेषं प्रसिद्धमाकरे ।

अत्र ग्रन्थे प्रत्यक्षोदयासवः पठित्यः । तेन यदि षष्टिकलाभिः सायनग्रहस्य
 वर्तमानराश्युदयासवो लभ्यन्ते तदा तस्य स्वसावनान्तः स्फुटगतिकलाभिः किमि-

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरग्रास्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्दिद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निदिद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खभ्रखाब्धिरसखादिशशाङ्क-”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नित्यत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनित्यत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

दृग्वृत्तगोक्तस्फुटसंज्ञका च

क्रान्तिश्चरान्सादि ततः स्वदेशात् ॥ १२३ ॥

कृत्वा ग्रहस्योन्नतनाडिकाः स्व-

द्युरात्रियातैष्यभवाः प्रसाध्याः ।

(१)केन्द्रे त्रि(२)भाल्पे द्युगतं खगस्य

षड्भाल्पके खेचररात्रिशेषम् ॥ १२४ ॥

षड्भाधिके रात्रिगतं तथैष्यं

दिनस्य चाङ्गाभ्यधिके तु नूनम् ।

तथैव साध्ये दिनरात्रिमाने

खेटर्क्षयोस्तद्गणितप्रसिद्धौ ॥ १२५ ॥

सिद्धे गते स्वोन्मितितो विद्युद्धं

तद्गम्यमूहं किल तस्य सिद्धौ ।

तत्स्वोन्मितेः शोध्यमिदं तु यात-

मित्यं द्युरात्रिप्रभवं गतैष्यम् ॥ १२६ ॥

स्वार्कास्तकालोद्भवषड्भयुक्ता-

दर्काच्च रात्रिद्युजशेषयाते ।

लग्नं धनर्णं गदितप्रकाराद्-

ग्रहोदये स्यादुदयाख्यलग्नम् ॥ १२७ ॥

(१) वि० श०—“लग्नोन्नितं सत्रिभखेचरेन्द्रं केन्द्रम्” इत्याद्येनाभ्यैवाधिकारस्य ४२ तमश्लोकेन केन्द्रे कल्पिते जिनाल्पाक्षांशदेशे क्षितिजासन्ने दोषोऽतो वित्रिभं तात्कालिकरविग्रहं च ततो यत् केन्द्रं तद्वशात् सर्वमवगन्तव्यम् ।

(२) वि० श०—त्रिभाल्पे इत्यत्र वित्रिभखलाग्नान्तरसंस्कृतं त्रिभं खड्गं नवभं च शीघ्रफलार्थपदकल्पनावत् कल्प्यमन्यथाऽऽपत्तिर्बुद्धिमद्भिर्विवेचनीया ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसद् ध्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसद् ध्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

अकेंद्रोर्विम्बयोः क्रमस्पर्शरेखाविधानेन चन्द्रविम्बस्याल्पतया तद्वत्छाया चन्द्राद्योभागे निःसृत्य भुवं गच्छति सूर्यग्रहणावसरे । तत्र माग्रगतो द्रष्टा विम्बयोः सर्वावयवेन स्पर्शरेखान्तः स्थत्वात् सकलं रविविम्बं चन्द्रेणाच्छादितं पश्यति । तदेव सर्वग्रहणम् । अथ भाग्राहृर्विम्बकेन्द्रान्तरसूत्रस्थस्य द्रष्टृ रवेः वलयग्रहणं स्यात् । चन्द्राच्छादितप्रदेशस्य विम्बकलातोऽल्पत्वात् । एवं चन्द्रभान्तर्विम्बकैन्द्रि कसूत्रगतेन द्रष्टा रवेः खग्रहणं चावलोक्यते । तत्र चन्द्राच्छन्नरविविम्बप्रदेशानां विम्बकलातोऽधिकत्वदर्शनात् । इत्यादि सर्वे सुस्पष्टं गोलोपरि दृश्यते । अत्रान्ये बहवो मदीया विशेषाः सन्ति ते तु यथावसरे प्रतिपादयिष्यन्ते । किमत्र ग्रन्थ-बाहुल्येन ।

अथ (१) प्रभाधिकारे ग्रहविम्बगोलच्छायायानयनवासना ।

रविग्रहविम्बगोलकेन्द्रयोः स्वस्वकक्षागोलस्थयोर्योजनान्तरं विम्बान्तरसूत्रम् । भूगोलच्छायावदत्रापि विम्बार्धान्तरं भुजो विम्बान्तरसूत्रं कर्णस्तद्वर्गान्तरपदं कोटिरिति प्रमाणक्षेत्रानुपातेन छायाग्रं सुप्रसिद्धम् । अथ विम्बान्तरसूत्रानयनोपयुक्तं स्पष्टाख्यं ग्रहार्कान्तरमुक्तं तद्व्यासोच्यते । कान्तिवृत्ते ग्रहभोगो रविश्च । भोगाच्छराग्रे ग्रहविम्बम् । तदग्रविम्बोपरि त्रिज्यावृत्तं तत्र तयोर्विम्बयोरन्तरं स्पष्टाख्यं कर्णः, ग्रहभोगार्कविम्बान्तरं ग्रहार्कान्तरं भवृत्ते भुजः, कदम्बवृत्ते शरश्च द्वितीयोभुजः । परन्तु ग्रहकक्षावृत्तं कान्तिवृत्तं तत्रार्कविम्बं तु तच्चिह्नं कुगर्भैकसूत्रसम्बन्धादिति बोध्यम् । चापजात्येऽस्मिन् ज्ञातभुजाभ्यां कर्णानयनरीत्या स्फुटाख्यं ग्रहार्कान्तरज्ञानं सुबोधमुपपन्नम् ।

अत्र कदम्बीयशरावध्यर्कान्तरितत्वेन प्रथमपदस्थकेवलान्तरे स्पष्टाख्यं प्रथमपदस्थं स्यात् । द्वितीयपदे तु सषड्भार्कतस्तत्सिद्धिरिति स्रकार्धशुद्धम् । अर्कान्तरितत्वेन तदवगमावश्यकत्वात् । एवं तृतीये भार्धयुतं चक्रशुद्धं चतुर्थे इत्युक्तं सदस्ति । यद्वैजपदे अर्कान्तरितत्वेन केवलात्स्पष्टाख्यमधिकं समेऽल्पमिति यावदेव भुजान्तरं तावदेव कोट्यन्तरमिति स्वकोट्योर्विवरेणेत्युक्तमपि सङ्गच्छते । अथ रेवरधःस्थिते ग्रहे तयोर्गतं यत्त्रिज्यावृत्तं तद्वत् स्पष्टाख्यमन्तरं योजनात्मकं भुजः योजनात्मकं तत्फलं मकरादिकेन्द्रस्थे स्पष्टान्तरे शोध्यं रविकर्णं कर्कादौ युतं कोटिस्तद्वर्गयोगपदं कर्णो विम्बान्तरसूत्ररूपः । अर्कोर्ध्वगे ग्रहे तयोर्वैपरीत्यात् सिद्धो ज्ञेयः ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरग्रास्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्धयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्व्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्द्विद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्वत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खाभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नियत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनियत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवर्यैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधामिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वात्मः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्व्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्द्विद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्गत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वात्मः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खाभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नियत्वात् प्राणिसृष्ट्यूर्ध्व-
णोऽनियत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्विवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्ज्ये पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

(१) सर्वांरम्भः सृष्टिकालः पुनः स
कल्पाब्दैः स्यात् सृष्टिकालेन तेन ।

सृष्ट्यूर्ध्वं कः सृष्टिवर्षैर्ग्रहार्थ-

मित्यं कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तम् ॥ ६२ ॥

सृष्ट्यादेः सृष्टिकल्पानां भगणाः पूर्वयायिनाम् ।

रव्यादीनां निरगस्तान् प्रवदाम्यर्कशास्त्रतः ॥ ६३ ॥

कल्पे सूर्यज्ञशुक्राणां कोटिघ्नाश्च रदाब्जयः ४३२००००००० ।

भगणाः कुजजीवार्किशीघ्रोच्चभगणाश्च ते ॥ ६४ ॥

सहस्रघ्नरसाग्निचित्रीष्वद्व्यद्रीषवो ५७७५३३३६००० विधोः ।

खखशून्यरदाष्टर्तुनन्ददिदि २२८६८३२००० मितास्तथा ॥ ६५ ॥

भौमस्थाय ज्ञशीघ्रोच्चभगणाः सृष्टिकल्पजाः ।

अयुतघ्नरसव्योमशैलान्यङ्गादिभू १७८३७०६००० मिताः ॥

अयुतघ्ना गुरोर्द्विद्वियुगषड्द्वय ३६४२२०००० स्तथा ।

खखखर्तुनगाग्निद्विद्विशून्यादि ७०२२३७६००० मितास्तथा ॥

शुक्रशीघ्रोच्चभगणाः प्राग्गत्या च तथा शनेः ।

खखखाष्टर्तुपञ्चर्तुमनवो १४६५६८०००० ऽयार्कतः क्रमात् ॥ ६८ ॥

विशेषशरणः ।

(१) सर्वांरम्भः सर्वेषां जगत्स्थापकवस्तूनामारम्भः प्रवृत्तिः सृष्टि-
कालः । स पुनः कल्पाब्दैः कल्पोक्तवर्षैः स्यात् तेन सृष्टिकालेन ग्रहा-
द्याखिलवस्तुजातविरचनसमयेन सृष्ट्यूर्ध्वं ग्रहादिसृष्टितः पूर्वं को ब्रह्माऽभू-
दिति सृष्टिवर्षैः “खाभ्रखाब्धिरसखाद्रिशशाङ्कः”-मिताब्दैर्ग्रहार्थं ग्रहसृष्ट्यर्थं
कैश्चित् कल्पितं तन्न युक्तं संमतम् । ग्रहाणां नियत्वात् प्राणिसृष्टुर्ब्रह्म-
णोऽनियत्वाच्चेति निर्गलितार्थः ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयस्तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ।

त्रयीमयः सर्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ॥ ५ ॥

केचित् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्वबलात् ।

वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात् तदसंभ्रुवम् ॥ ६ ॥

य(१)च्छास्त्रब्रह्मानयनानुसारं

ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।

स्वं स्वं च सिद्धान्तमनल्पकार्यं

गूढं सतां गोलविदां सुबोधम् ॥ ७ ॥

अस्ति चाधमपरम्परयाऽज्ञैर्नाशितं सदपि सौरमतं तत् ।

तत्कृतेरनवबोधत एवेत्यं किलोद्धमधुनातनवयैः ॥ ८ ॥

सङ्गोलवासनाबाह्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।

सुस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्यत्वप्रसिद्धये ॥ ९ ॥

वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः(२) ।

बहुभिर्बहुधा पूर्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥ १० ॥

अतः सांवत्सराचार्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरम् ।

नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मताच्छ्रीकमलाकरः ॥ ११ ॥

कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्वास्पृष्टं सवासनम् ।

सिद्धान्तं गोलवित्तुष्यै करोति स्वधियोत्तमम् ॥ १२ ॥

विशेषशरणः ।

(१) यस्य सूर्यस्य शास्त्रं सूर्यसिद्धान्ताभिधमिति

(२) विरोधं कृतेति व्यञ्जने पञ्चमी ।

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

॥ श्रीः ॥

श्रीकमलाकरभट्टविरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

विषमस्थलटिप्पण्यादिविभूषितः

परिष्कर्त्तरी

म० म० पण्डित-श्रीसुधाकरद्विवेदी

तथा

म० म० पण्डित-श्रीमृगलीधरशर्मा

चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन

वा रा ण सी

(१) यैर्येहृत इति । प्रोक्तक्रमेणैते हराङ्गा यत्रोदाहरणे २ । २ । ४
 ५ । ६ । ७ । ८ । ९ । तत्रैते २ । ३ । ४ । दूरीकृताः । अग्रिमेषु निःशेष-
 भजनात् । शेषाङ्गाः ५ । ६ । ७ । ८ । ९ । अत्रानयो ६ । ८ द्वर्धपवर्त्त-
 नसंभवात्तयोर्द्वद्वान्यथानुपपत्त्या अथ ६ मपवर्त्तितः ५ । ३ । ७ । ८
 ९ । अत्राय ३ अपि त्यक्तः । अग्रिमेषु निःशेषभजनात् । शेषाः ५ । ७ ।
 ८ । ९ । एते द्रुढा इति तदुघातः (३) २१ २० अत्यल्पोऽयं सर्वनिःशेष-
 भजनार्ह उपपन्न इति स्पष्टम् ॥

स्वोक्ततन्त्रविवेकरय मयेसं शेषवासना ।

कथिता तद्विदां प्रीत्यै सुबोधोत्कृष्टजीविनाम् ॥१॥

इति श्री सकलगणकसार्वभौमनृसिंहात्मजकमलाकर-
 विरचिता शेषवासना सम्पूर्णा ।